
Introducció

Aquest diccionari, recull terminològic de la nomenclatura bàsica catalana de l'àmbit de la infermeria, és fruit de la tasca duta a terme pel TERMCAT en col·laboració amb diverses institucions del sector de la infermeria de tots els territoris de parla catalana. L'objectiu de l'obra és proporcionar els fonaments terminològics d'una disciplina que actualment està en procés de renovació, especialment al nostre territori. Per això, confiem que aquest diccionari pugui ser útil, ja que s'ha fet un esforç important per precisar i delimitar conceptualment cada un dels termes que s'hi inclouen.

La voluntat d'assolir un consens general entre els professionals infermers, afegida al propòsit del TERMCAT d'establir un diàleg permanent amb els usuaris, han impulsat aquest treball interterritorial amb les diverses institucions infermeres, les quals han intervingut en diverses fases del procés d'elaboració. Concretament, hi han participat el Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona (per delegació del Consell de Col·legis de Diplomats en Infermeria de Catalunya), l'Escola Universitària d'Infermeria i Fisioteràpia de les Illes Balears, l'Escola Universitària d'Infermeria de la Universitat d'Andorra, i l'Escola Universitària de Ciències de la Salut de Manresa (adscrita a la Universitat Autònoma de Barcelona).

Estructura del diccionari

Macroestructura

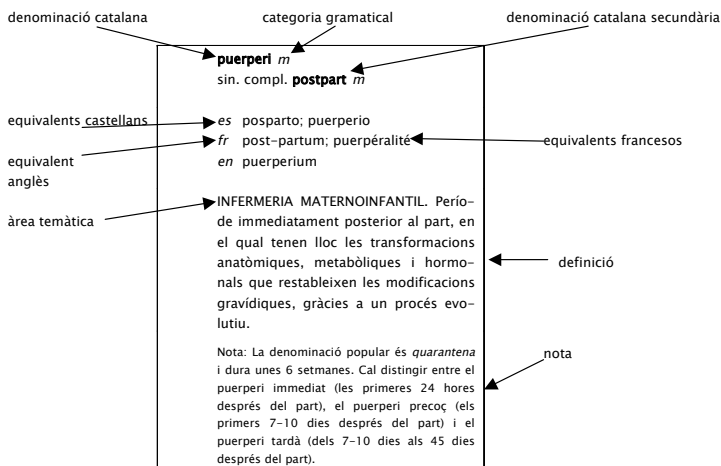
Aquest diccionari s'estructura en set apartats:

- La introducció, en què s'estableix l'estructura general del diccionari, els criteris de selecció de la nomenclatura, els criteris terminològics i metodològics que s'han seguit en l'elaboració de l'obra, el procés de normalització i el propòsit del recull.
- L'arbre de camp, el qual defineix l'abast temàtic del diccionari, permet classificar els termes i ajuda a garantir-ne la pertinència. En aquest cas, l'arbre de camp s'ha elaborat a partir de les especialitats previstes en els programes oficials dels estudis d'infermeria, com ara, fonaments d'infermeria, infermeria maternoinfantil, infermeria comunitària o infermeria medicoquirúrgica.
- La taula d'abreviacions, en què es presenten les abreviacions de categoria gramatical, de sinonímia i de remissió i els codis de llengua utilitzats en el cos del diccionari.

- El cos del diccionari, que recull el conjunt de termes i els ordena alfabèticament a partir de la denominació catalana.
- Un índex alfabètic dels equivalents en castellà, un índex alfabètic dels equivalents en francès, i un índex alfabètic dels equivalents en anglès, els quals permeten accedir a l'article terminològic corresponent des de la forma castellana, francesa o anglesa respectivament.
- L'annex final, en què es recullen per primera vegada les denominacions catalanes actualitzades dels diagnòstics infermers, consensuades pels diversos organismes infermers del territori de parla catalana. Aquests diagnòstics els elabora l'associació nord-americana de diagnòstics infermers NANDA-International i els revisa i actualitza biennalment. Concretament, els diagnòstics infermers que s'inclouen en aquesta obra són els del període 2007–2008. Aquest annex està concebut per a l'etiquetatge dels diagnòstics infermers, i, per tant, no s'hi recullen les definicions ni les característiques de cada un. Tanmateix, a més del codi del diagnòstic i de la denominació catalana, també es proporciona la forma en anglès i en castellà.
- La bibliografia, que recull la referència de les fonts més consultades en l'elaboració del diccionari, classificades en obres especialitzades, terminològiques i lexicogràfiques.

Microestructura

Cada una de les fitxes terminològiques conté les denominacions en català amb les categories gramaticals corresponents, els equivalents en castellà, francès i anglès, l'àrea temàtica i la definició. A més a més, en alguns casos també s'indica la relació de sinonímia entre les denominacions catalanes i s'inclouen notes conceptuais, terminològiques o lingüístiques.

Selecció de nomenclatura

El *Diccionari d'infermeria* conté 1.044 denominacions catalanes, que corresponen a 904 termes. La selecció de termes, basada en l'arbre de camp, s'ha fet prenent com a referència el model conceptual de la Dra. Virginia Henderson¹ i tenint en compte la finalitat d'aquesta obra: recollir el conjunt de termes que formen la base conceptual de la infermeria i que es considera que són els més rellevants des d'un punt de vista actual. Per aquest motiu, s'han exclòs els termes específicament mèdics o propis d'altres especialitats afins (*laboratori clínic, postoperatori, ressonància magnètica nuclear*), els anatòmics (*placenta, ovari*) o els diagnòstics mèdics (*diabetis gestacional, trastorn bipolar*). En conseqüència, hi ha termes que, tot i aparèixer en definicions, s'han considerat no pertinents i no se'ls ha donat entrada en el diccionari (*orofaringe, sang*). Excepcionalment, però, sí que s'ha donat entrada a termes anatòmics de l'àmbit de la infermeria maternoinfantil per la rellevància que tenen en aquest àmbit (*bossa de les aigües, úter*).

Críteris metodològics

Ordenació

Tant al cos del diccionari com als índexs del final, les denominacions segueixen l'ordre seqüencial dels components (*àrea de competència* i no *competència, àrea de*) i l'ordenació alfabètica discontinua, que evita interrupcions en els termes d'una sèrie i segons la qual els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics (principalment apòstrofs i guionets), i els signes no alfabètics precedeixen els signes alfabètics:

Ex. **diagnòstic**
diagnòstic comunitari
diagnòstic d'autonomia
diagnòstic d'independència
diagnòstic de risc
diagnòstic de salut
diagnòstic infermer

part
part a terme
part distòcic
part eutòcic
part induït

1. Una aproximació a aquest model conceptual es pot trobar a: LUIS RODRIGO, M.T.; FERNÁNDEZ FERRÍN, C.; NAVARRO GÓMEZ, M.V. *De la teoria a la pràctica: el pensamiento de Virginia Henderson en el siglo XXI*. 3a ed. Barcelona: Masson, 2005, i a HENDERSON, V. *La naturaleza de la enfermería*. Madrid: Mc-Craw-Hill Interamericana, 1994.

part postterme
part preterme
partera

Les denominacions homògrafes (*autonomia, cura, trauma*) es recullen en articles terminològics independents, un per a cada concepte. El criteri principal per a l'ordenació dels termes homògrafs ha estat el de presentar-los de manera que els termes conceptualment propers quedessin agrupats.

Ex. **aïllament** *m*

INFERMERIA DE SALUT MENTAL. Mecanisme de defensa mitjançant el qual la persona impedeix la relació angoixant entre un objecte i els pensaments, i que consisteix a separar una idea de la conducta que l'acompanya, la qual és objecte de repressió.

aïllament *m*

INFERMERIA MEDICOQUIRÚRGICA. Separació d'un malalt durant el període contagiós d'una malaltia per a evitar el contagi de l'agent infecciosos a altres persones sanes amb les quals pugui tenir contacte i que puguin convertir-se en transmissores d'aquest agent o infectar-se.

aïllament invers *m*

INFERMERIA MEDICOQUIRÚRGICA. Separació d'un malalt en estat potencialment feble o immunodeprimit per a protegir-lo del contacte amb agents infecciosos que puguin afectar-li la salut, els quals poden ser transportats pels professionals de la salut, per altres malalts o per les visites, o trobar-se en el medi ambient.

Quan no s'ha pogut aplicar aquest criteri, s'ha optat per seguir criteris d'extensió semàntica i recollir, primer, el sentit d'abast més ampli (*aspiració*), o bé donar prioritat al sentit propi (*concepció*).

Ex. **aspiració** *f*

INFERMERIA MEDICOQUIRÚRGICA. Acció d'atreure un fluid o un sòlid en suspensió, especialment als pulmons mitjançant la inspiració.

aspiració *f*

INFERMERIA MEDICOQUIRÚRGICA. Penetració en l'arbre bronquial i en els pulmons de cossos estranys aspirats de l'exterior o de l'interior de l'organisme.

aspiració *f*

INFERMERIA MEDICOQUIRÚRGICA. Extracció mitjançant un aspirador de material biològic o de secrecions normals o patològiques, especialment de l'arbre bronquial o del camp operatori en un acte quirúrgic o terapèutic.

Ex. **concepció** *f*

INFERMERIA MATERNOINFANTIL. Acció de donar existència a un nou ésser a l'interior de l'organisme d'una dona mitjançant la fecundació.

concepció *f*

FORNAMENT D'INFERMERIA. Operació de l'enteniment que consisteix en la formació d'una idea o un concepte d'un àmbit determinat.

Denominacions catalanes

Els substantius figuren en singular, llevat dels plurals lexicalitzats (*cures integrals, drets humans, primers auxilis*). Si són de doble gènere i hi ha variacions gràfiques entre l'un i l'altre, es mostra la terminació femenina a continuació de la forma masculina (*cuidador -a informal, infermer -a*). Els adjectius es presenten també en singular, amb la terminació femenina quan en tenen (*agut -uda, patogen -ògena*).

Com a criteri específic, en aquesta obra s'ha estat especialment curós en la tria de solucions lingüístiques que reflecteixin el context professional i social actual del col·lectiu infermer. Per això, dins de les definicions s'ha optat per l'ús de la forma genèrica *professional infermer*, amb la qual es poden identificar més fàcilment les persones de sexe femení (majoritàries en el sector) que no amb el sinònim *infermer*.

Sinònims

Pel que fa a la sinonímia, els termes catalans considerats sinònims absoluts es remetent els uns als altres amb l'indicatiu *sin*. El sinònim que per ordre alfabètic apareix en primer lloc agrupa la definició, els equivalents i la nota. En canvi, quan un dels sinònims és preferent, els sinònims complementaris hi remetent amb l'abreviatura *veg*. En aquest cas, el terme principal és el que duu totes les informacions, inclosa la indicació dels sinònims complementaris.

Ex. **problema de col·laboració** *m*

sin. **problema interdependent** *m*

distanàsia *f*

sin. compl. **obstinació terapèutica** *f*

En el cas de termes sintagmàtics en què la base del sintagma és un terme que té formes sinònimes, per un criteri d'economia s'ha optat per utilitzar només el terme principal i no incloure-hi la resta de denominacions sinònimes.

Ex. **alletament** *m*
sin. compl. **lactància** *f*

alletament artificial *m*

alletament matern *m*

alletament mixt *m*

Equivalents

El *Diccionari d'infermeria* recull per a cada terme els equivalents en castellà, francès i anglès. Quan n'hi ha més d'un estan ordenats alfabèticament i separats per punt i coma.

En relació amb el criteri que s'ha seguit d'optar per solucions lingüístiques que reflecteixin el context professional del col·lectiu infermer, els substantius referents a professions s'han flexionat en totes les llengües que presenten una forma femenina diferent de la masculina.

Ex. **infermer -a obstetricoginecològic -a** *m i f*
sin. compl. **comare** *f*; **llevador -a** *m i f*

es comadrón -na; enfermero -ra obstetricoginecológico -ca;
matrona; partero -ra

fr accoucheur -euse; sage-femme

en midwife

D'altra banda, alguns dels termes que es recullen en aquest diccionari són termes propis de la realitat catalana (*àrea bàsica de salut, equip d'atenció primària*) i, en conseqüència, no tenen equivalent en francès o anglès.

Pel que fa a l'equivalent anglès, s'ha optat per incloure la forma nord-americana en comptes de la britànica. En primer lloc, perquè l'associació nord-americana NANDA-Internacional és una de les associacions més rellevants de la disciplina, i en segon lloc, per la relació que hi ha entre el col·lectiu dels professionals infermers de Catalunya i del Quebec, ja que el Quebec es considera un referent quant a bona praxis i disciplina en l'àmbit de la infermeria. Així, s'han inclòs, per exemple, les denominacions americanes *immunization, day center* o *behavior*, en comptes de les formes britàniques *immunisation, day centre* o *behaviour*, també adequades.

Finalment, hi ha un cas (*caminadors*) en què l'equivalent francès és més específic que el terme en català. Per això, s'ha afegit entre claudàtors informació en català perquè el lector sàpiga en quin context ha d'utilitzar cada equivalent.

Ex. **caminadors** *m pl*

fr déambulateur [per a adults]; trotte-bébé [per a infants];
trotteur [per a infants]

Definició

Quan el lector consulti aquest diccionari, ha de tenir present que es tracta d'una obra terminològica i, en conseqüència, les definicions no són ni lexicogràfiques (pròpies d'un diccionari de llengua general) ni enciclopèdiques (en què es recull tot el coneixement que es té d'aquell terme).

La característica principal d'una definició terminològica és explicar un concepte de manera suficient i necessària, d'acord amb la concepció que en tenen els especialistes corresponents, a partir de les relacions d'oposició i proximitat establertes amb els altres conceptes del mateix àmbit.

A més a més, segons l'objectiu global de divulgació d'aquest diccionari, s'han defugit de manera expressa les definicions excessivament tècniques i s'han prioritzat les definicions de caràcter més general.

Notes

Un total de 274 fitxes terminològiques inclouen notes, les quals poden ser de tipus conceptual, terminològic o lingüístic.

Les notes conceptuals serveixen per a ampliar la definició, remetre a altres termes o ajudar a establir el concepte mitjançant la relació entre diversos termes.

Ex. **bactericida** *m*

sin. compl. **bacteriolític** *m*

FARMACOLOGIA. Fàrmac o agent que elimina els bacteris.

Nota: A diferència dels bacteriostàtics, els bactericides comporten necessàriament la mort dels bacteris.

Pel que fa a les notes terminològiques, generalment donen informació sobre la procedència del terme.

Ex. **Classificació d'intervencions infermeres** *f*

sigla **NIC** *f*

FONAMENTS D'INFERMERIA. Sistema de categorització i codificació consensuada, global i estandarditzada de les intervencions infermeres que duu a terme el professional infermer per a ajudar la persona atesa a assolir els objectius establerts.

Nota: La sigla *NIC* prové de l'anglès *Nursing Interventions Classification*.

Les notes lingüístiques, en canvi, aporten informació sobre l'ús de la denominació catalana o sobre els equivalents.

Ex. **cura** *f*

FONAMENTS D'INFERMERIA. Acció o conjunt d'accions que un professional infermer duu a terme per a vetllar pel bé o pel bon estat d'una persona.

Nota: El terme *cura* s'utilitza generalment en l'expressió *tenir cura*.

Normalització

Alguns dels termes que s'inclouen al diccionari han estat normalitzats pel Consell Supervisor del TERMCAT, l'òrgan permanent i col·legiat que s'encarrega de la fixació formal de la terminologia en llengua catalana, el qual està format per membres de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, membres del TERMCAT i especialistes dels àmbits tècnic, científic i humanístic.

El Consell Supervisor es reuneix quinzenalment per estudiar aquells casos que, per motius diversos, es consideren conflictius des del punt de vista lingüístic: manlleus o calcs d'altres llengües, termes que presenten vacil·lacions de tipus gràfic o morfosintàctic, casos en què conviuen diverses formes per a designar un mateix concepte, etc. Per a cadascun d'aquests termes s'elabora un dossier de normalització, fruit d'un estudi aprofundit que inclou la consulta a diversos especialistes representatius de l'àmbit, amb informació sobre el cas de tipus lingüístic, terminològic i sociolingüístic. A partir d'aquests estudis el Consell Supervisor fixa la forma catalana que considera més adequada per a cada terme, la qual pot ser, en el cas dels manlleus, una alternativa catalana a l'estrangerisme, l'adaptació del manlleu a l'ortografia catalana o l'adopció directa del manlleu.

Així, alguns dels termes que es recullen en el *Diccionari d'infermeria* i que han estat normalitzats pel Consell Supervisor són *apoderament* (alternativa a l'anglès *empowerment*), *assertivitat*, *comaratge*, *distanàsia*, *efecte disulfiram* (forma normalitzada per a evitar l'ús d'una marca comercial com a denominació genèrica), *gestió de casos* (com a alternativa a l'anglès *case management*) o *reacció adversa*.

Cal destacar la normalització de l'adjectiu *infermer* -a (el qual fins ara s'utilitzava sols com a substantiu), especialment rellevant per a la professió infermera. Moltes de les denominacions que contenen aquest adjectiu presentaven vacil·lació en la forma, precisament perquè l'adjectiu no estava normalitzat (*intervenció infermera* o *intervenció d'infermeria*).

Propòsit

Confiam que el treball terminològic dut a terme amb motiu de l'edició d'aquest diccionari sigui útil per al desenvolupament de la dis-

ciplina infermera i representi una base important a partir de la qual es pugui anar actualitzant en el futur la terminologia d'aquesta especialitat. Per aquest motiu, convidem els especialistes en infermeria i els diversos professionals de la llengua a utilitzar el conjunt de termes que recull aquest diccionari i a fer-nos arribar els seus comentaris i suggeriments d'actualització i millora a l'adreça electrònica informació@termcat.cat.

TERMCAT